

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	21921 - Dimensió Familiar en el Treball Social de Casos / 1
Titulació	Grau de Treball Social - Tercer curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Josefa Cardona Cardona (Responsable) jp.cardona@uib.es	13:00	14:00	Dilluns	10/09/2018	24/06/2019	2/ Beatriu de Pinós
Maria Elena Cuartero Castañer me.cuartero@uib.es	15:00	16:00	Dilluns	01/09/2018	31/01/2019	3. Beatriu de Pinós

Contextualització

Els professionals del Treball Social desenvolupen les seves funcions en una multiplicitat de situacions i contextos. Tots ells tenen un denominador comú que es converteix condició necessària, el desenvolupament d'una relació d'ajuda.

L'assignatura que es presenta vol oferir els coneixements teòrics i els instruments tècnics per a capacitar als estudiants en el desenvolupament de relacions d'ajuda, a nivell familiar. Donat que es tracta d'una assignatura de tercer any és recomenable que l'estudiant hagi cursat les assignatures "Metodologia de la Intervenció en el Treball Social de Casos" i "Dimensió individual en el Treball Social de Casos".

Professorat

Josefa Cardona Cardona. Doctora per la Universitat de les Illes Balears (UIB). Diplomada en Treball Social, Psicòloga, Mediatra i Terapeuta Familiar. Professora Titular d'Escola Universitària de l'Àrea de Treball Social i Serveis Socials de la UIB. Co-Directora del Màster en Mediació de Conflictes Familiars, Civils i Mercantils de la UIB i membre del Grup de Recerca 'Conflicte, Canvi i Treball Social' de la UIB.

Maria Elena Cuartero Castañer, Diplomada en Treball Social per la Universitat de les Illes Balears. Màster en Atenció Sociosanitària per la UIB. Postgraus en Intervenció Familiar Sistèmica i Intervenció Estratègica Breu. Màster en Mediació de Conflictes Familiars, Civils i Mercantils. Membre del Grup de Recerca 'Conflicte, Canvi i Treball Social' de la UIB. Professora ajudant de l'àrea de Treball Social i Serveis Socials de la UIB des de 2011.

Requisits

Guia docent

Donat que es tracta d'una assignatura de tercer any és aconsellable que l'estudiant hagi cursat l'assignatura de *Relació d'Ajuda* de primer curs i *Metodologia de la Intervenció en el Treball Social de Casos i Dimensió Individual en el Treball Social de Casos*, ambdues de segon curs.

Competències

Específiques

- * CE2. Capacitat de preparar, produir, implementar i avaluar plans i projectes d'intervenció .
- * CE3. Capacitat d'interactuar amb persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats aplicant els mètodes, models, estratègies i tècniques de treball social .
- * CE4. Utilitzar la mediació com a estratègia d'intervenció destinada a la resolució alternativa de conflictes .

Genèriques

- * CG5. Capacitat d'establir relacions professionals, identificant necessitats, problemes, dificultats i conflictes, a fi d'identificar la forma més adequada de intervenció. .

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

El temari s'estructura en tres apartats clarament definits. En primer lloc, comprendre les singularitats de les persones i les seves famílies vers l'estudi i la construcció d'una aliança d'ajuda donant l'oportunitat de construir hipòtesis vinculades a l'estructura, les relacions familiars, el temps i el cicle vital.

En segon terme, el procés de construcció del procés metodològic, l'estudi del sistema familiar i el diagnòstic, procés que ja inclou la perspectiva de l'individu en relació al seu context, incorporant aquelles situacions de dificultats que motiven la relació d'ajuda, així com les fortaleces que faran viable un projecte pel canvi.

I per últim, els temes dedicats exclusivament al procés d'intervenció.

Continguts temàtics

Tema 1. TREBALL SOCIAL DE CASOS A NIVELL FAMILIAR.

1. Els primers estudis en Treball Social amb famílies: Evolució històrica i principals aportacions del Treball social al desenvolupament del treball psicosocial amb famílies.
2. Principals corrents en el desenvolupament del Treball Social amb famílies. Tendències actuals.

Tema 2. EL PROCÉS DE COMPENSIÓ DEL SISTEMA FAMILIAR/ PARELLA

1. Què estudiar i com
2. Mapes conversacionals i preguntes d'exploració
3. Mapes relacionals

Guia docent

4. Pràctiques per generar cooperació amb la família

TEMA 3. EL PROCÉS METODOLÒGIC I D'AJUDA

1. Particularitats i característiques pròpies del procés metodològic a nivell familiar y de parella.
2. Propostes relacionals i cooperació professional. Característiques de la demanda i la definició del context d'intervenció.
3. Circularitat, hipotetització i multiparcialidad com a capacitat del professional per conduir l'investigació. Altres formes de conduir un procés constructiu de comprensió

TEMA 4. COMPRENDRE I POTENCIAR EL SISTEMA FAMÍLIAR A TRAVÉS DE L'ENTREVISTA

1. L'encontre amb la família: comunicació afectiva, desenvolupament d'una relació vincular, de cooperació i ètica
2. Habilitats, tècniques i actituds en els primers contactes: Escolta activa, acomodació, joing, Identificació dels punts forts de la família.
3. Principals àrees d'estudi en el Treball Social Familiar i tipus de preguntes per l'exploració.
4. Caracterització de la primera entrevista. Etapes i desenvolupament de la primera entrevista familiar. Construcció del context inicial d'intervenció amb la família. Pràctiques que es posen en marxa a l'hora de definir el context d'intervenció inicial amb la família. Protocol per l'avaluació de la primera entrevista
5. Entrevistes posteriors per comprendre i potenciar el sistema família

TEMA 5. EL DIAGNÒSTIC SOCIAL-FAMILIAR-RELACIONAL-COOPERATIU I EL PROJECTE D'INTERVENCIÓ

1. Pautes per construir un diagnòstic familiar cooperatiu
2. La posta en comú del diagnòstic amb la família. Entrevista de codiagnòstic i construcció del context d'intervenció pel canvi. Pràctiques que es posen en marxa a l'hora de definir el context d'intervenció pel canvi amb la família.
3. L'acord de compromisos o contracte.
4. Subsistemes presents en l'elaboració del projecte d'intervenció a nivell familiar. Disseny d'un projecte.

TEMA 6. EL PROCÉS D'INTERVENCIÓ. AVALUACIÓ I FINALITZACIÓ DEL PROCÉS D'AJUDA

1. Elements a tenir en compte en el procés d'intervenció pel canvi
2. Disseny d'un procés d'intervenció
4. La finalització del procés d'intervenció. Avaluació del procés per part de la família y del sistema professional.

Metodologia docent

L'assignatura és especialment instrumental. Això implica l'adquisició de coneixements teòrics i l'adquisició i entrenament de les habilitats tècniques. Per això l'espai pràctic de l'assignatura té un pes molt important, tant a la seva vessant presencial com a l'estudi autònom.

Volum de treball

Les classes magistrals i l'estudi de casos tendran una periodicitat setmanal, mentres que les classes pràctiques tindran una periodicitat quinzenal, excepte dia 12 de setembre i dia 17 d'octubre que tots els grups hauran d'assistir a un espai comú de pràctiques 17 a 19 hores. A l'assignatura el treball autònom és imprescindible pel desenvolupament de les classes pràctiques presencials.

Activitats de treball presencial (1,8 crèdits, 45 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Estudi de Casos. Realització d'exercicis dins l'aula	Grup gran (G)	Anàlisi de casos, lectures comentades i visualització d'enregistraments de video. Durant el transcurs de les classes teòriques, la professora exposarà exercicis que s'entregaran al final de la classe. La presentació correcta d'aquests exercicis s'avaluarà positivament sobre la nota final dels crèdits teòrics. (Fins un 0,4). Exercicis sobre lectures seleccionades. (Fins un 0,6) sobre la nota final dels crèdits teòrics. Aquests exercicis són opcionals i la no presentació dels mateixos no tindrà repercussió sobre la nota.	8
Classes teòriques	Classes Magistrals	Grup gran (G)	A través de les exposicions de continguts fetes per la professora i de la discussió de les lectures fetes pels alumnes, es pretén que l'alumne analitzi i comprengui els continguts bàsics de cada tema.	19
Classes pràctiques	Laboratori	Grup mitjà (M)	Aprenentatge basat en problemes-solucions i estudi de casos mitjançant l'ús de role-playing dels estudiants. De forma quinzenal, els alumnes realitzaran dues hores de pràctiques que consistiran en l'aprenentatge basat en problemes i l'estudi d'un cas mitjançant l'ús del role-playing. L'assistència és obligatòria i per poder ser avaluat cal assistir almenys al 85 % de les pràctiques (una justificada i una sense justificar) i aportar un protocol guia per les entrevistes que es treballarà dins la classe. Els alumnes han de realitzar 2 intervencions en el rol de treballadors socials durant el transcurs dels crèdits pràctics.	15
Avaluació	Examen	Grup gran (G)	Per a avaluar l'adquisició de part de les competències relacionades amb l'assignatura, sobre el temari i sobre lectures seleccionades, es realitzaran dos examens tipus test (avaluació continua): 7 de novembre i 18 de desembre. Els exàmens no superats es podran recuperar a l'avaluació extraordinària de dia 8 de febrer.	3

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula Digital.

Guia docent

Activitats de treball no presencial (4,2 crèdits, 105 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Estudi de la matèria per l'examen	Adquisició de continguts relacionats amb la matèria i les lectures seleccionades que seran avaluats a l'examen de la matèria. Lectures seleccionades per treballar a les classes teòriques	60
Estudi i treball autònom individual o en grup	Elaboració dels protocols i treball final	Protocols-guia per l'estudi i la intervenció de cada sessió de pràctica de Laboratori. Els estudiants acudirán obligatoriamen a les sessions de crèdits pràctics amb un protocol-guia que es treballarà dins la classe. En cas d'absència justificada l'estudiant tindrà un termini de set dies per presentar el protocol-guia. El primer dia de classe es presentarà un cronograma de l'assignatura amb els continguts de cada protocol-guia. El treball final consisteix en l'edició d'un pendrive amb entrevistes gravades del desenvolupament del procés metodològic i d'ajuda treballat a les sessions pràctiques. Aquests treball inclou l'entrega dels protocols-guia utilitzats a les sessions pràctiques millorats. El treball final es presentarà a la convocatòria d'avaluació complementaria de dia 22 de gener i es podrà recuperar a l'avaluació extraordinària del dia 8 de febrer.	45

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

A continuació s'indiquen les tècniques i els criteris que s'empraran per a avaluar l'assignatura, així com la ponderació i la nota mínima que permetrà calcular la qualificació final de cada alumne. La qualificació final de l'assignatura es calcularà ponderant les qualificacions obtingudes en les diferents activitats d'avaluació. L'assistència a les classes pràctiques és obligatòria. Els estudiants que acumulin menys d'un 85% d'assistència a les pràctiques, no podran superar l'assignatura, atès que les pràctiques no són recuperables.

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Guia docent

Examen

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Per a avaluar l'adquisició de part de les competències relacionades amb l'assignatura, sobre el temari i sobre lectures seleccionades, es realitzaran dos examens tipus test (avaluació continua): 7 de novembre i 18 de desembre. Els exàmens no superats es podran recuperar a l'avaluació extraordinària de dia 8 de febrer.
Criteris d'avaluació	Grau de coneixement de la matèria. Per a avaluar l'adquisició de part de les competències relacionades amb l'assignatura, sobre el temari i sobre lectures seleccionades, es realitzaran dos examens de proves objectives tipus test (avaluació continua): 7 de novembre i 18 de desembre Els exàmens no superats es podran recuperar a l'avaluació extraordinària de dia 8 de febrer.

Percentatge de la qualificació final: 50% amb qualificació mínima 5

Elaboració dels protocols i treball final

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (recuperable)
Descripció	Protocols-guia per l'estudi i la intervenció de cada sessió de pràctica de Laboratori. Els estudiants acudiran obligatoriament a les sessions de crèdits pràctics amb un protocol-guia que es treballarà dins la classe. En cas d'absència justificada l'estudiant tindrà un termini de set dies per presentar el protocol-guia. El primer dia de classe es presentarà un cronograma de l'assignatura amb els continguts de cada protocol-guia. El treball final consisteix en l'edició d'un pendrive amb entrevistes gravades del desenvolupament del procés metodològic i d'ajuda treballat a les sessions pràctiques. Aquests treball inclou l'entrega dels protocols-guia utilitzats a les sessions pràctiques millorats. El treball final es presentarà a la convocatòria d'avaluació complementària de dia 22 de gener i es podrà recuperar a l'avaluació extraordinària del dia 8 de febrer.
Criteris d'avaluació	De forma quinzenal, els alumnes realitzaran dues hores de pràctiques que consistiran en l'aprenentatge basat en problemes i l'estudi d'un cas mitjançant l'ús del role-playing. L'assistència és obligatòria. Per poder ser avaluat cal: 1- Assistir almenys al 85 % de les pràctiques (una justificada i una sense justificar) 2- Aportar un protocol guia per les entrevistes que es treballarà dins la classe. Els estudiants acudiran obligatoriament a les sessions de crèdits pràctics amb un protocol-guia que es treballarà dins la classe. En cas d'absència justificada l'estudiant tindrà un termini de set dies per presentar el protocol-guia. El primer dia de classe es presentarà un cronograma de l'assignatura amb els continguts de cada protocol-guia. 3- Realitzar com a mínim 2 intervencions en el rol de treballadors socials durant el transcurs dels crèdits pràctics. 4. Presentar el treball final complet. El primer dia de curs, es presentarà un guió detallat sobre tots els continguts del treball final. El treball final consisteix en l'edició d'un pendrive amb entrevistes gravades del desenvolupament del procés metodològic i d'ajuda treballat a les sessions pràctiques. Aquesta tasca inclou l'entrega dels protocols-guia utilitzats a les sessions pràctiques millorats, juntament amb alguns instruments bàsics (genograma, ecomapa i esquema del procés d'intervenció)

Guia docent

En cas de no presentar o suspendre el treball final a la convocatòria complementària (22 de gener), es podrà recuperar a la convocatòria extraordinària (8 de febrer) a condició que s'hagin complert els 4 criteris anteriors.

Percentatge de la qualificació final: 50% amb qualificació mínima 5

Recursos, bibliografia i documentació complementària

A la bibliografia bàsica es troben el text més utilitzats pel desenvolupament del temari.

Bibliografia bàsica

- Beyebach, Mark. (2006). *24 ideas para una psicoterapia breve*. Barcelona: Herder
- Beyebach, M. y Herrero, M. (2010). *200 tareas en terapia breve*. Barcelona: Herder
- Fernández, T. y Ponce de León, L. (2011). *Trabajo Social con familias*. Madrid: Ediciones Académicas
- Friedlander, M. L., Escudero, V. y Heatherington, L. (2009). *La alianza terapéutica en la terapia familiar y de pareja*. Barcelona: Editorial Paidós.
- Hudson O'Hanlon, W. y Weiner-Davis, M. (1990). *En busca de soluciones*. Barcelona: Paidós.
- Lipchik, E. (2004). *Terapia centrada en la solución. Más allá de la técnica. El trabajo con las emociones y la relación terapéutica*. Madrid: Amorrortu.
- Moreno, A. (2014). *Manual de terapia sistémica. Principios y herramientas de intervención*. Bilbao: Desclee de Brouwer.
- Ripol-Millet, A. (2001). *Familias, Trabajo Social y Mediación*. Barcelona: Paidós.
- Robert, J. (1999). *El amor es como una historia. Una nueva teoría de las relaciones*. Barcelona: Paidós
- Rosenberg, Marshall B. (2006). *Comunicación no violenta. Un lenguaje de vida*. Buenos Aires: Gran Aldea editores.
- Satir, V. (1991). *Nuevas relaciones humanas en el núcleo familiar*. México: Editorial Pax.
- Segado, S. (2011). *Nuevas tendencias en Trabajo Social con Familias*. Madrid: Trotta.
- White, M. (2002). *Reescribir la vida. Entrevistas y ensayos*. Barcelona: Gedisa.

Bibliografia complementària

- Andolfi, M. (2003). *El coloquio relacional*. Barcelona: Paidós.
- Biestek, J. (1966). *Las relaciones de Casework*. Madrid: Aguilar.
- Bernler, G. y Jonson, L. (1997). *Teoría para el Trabajo Psicosocial*. Buenos Aires: Espacio Editorial.
- De la Red, N. (1993). *Aproximaciones al Trabajo Social*. Madrid: S. XXI.
- Diez F. y Tapia, G. (2000). *Herramientas para trabajar en mediación*. Buenos Aires: Paidós.
- Du Ranquet, M. (1996). *Los modelos en Trabajo Social. Intervención con personas y familias*. Madrid: S. XXI.
- Escartín, María José et al. (1997). *Introducción al Trabajo Social II (Trabajo Social con individuos y familias)*. Alicante: Aguacilar.
- Fernández, T. (Coord.). (2004). *Trabajo Social con casos*. Madrid: Alianza Editorial.
- Fernández Liria, A. y Rodríguez Vega, B. (2002). *Habilidades de entrevista para psicoterapeutas*. Bilbao: Desclee de Brouwer.
- Freeman, J. Epston, D. Lobovits, D. (2001). *Terapia narrativa para niños. Aproximación a los conflictos familiares a través del juego*. Barcelona: Paidós.
- Gracia, E. Musitu, G. (2000). *Psicología social de la familia*. Barcelona: Paidós.
- Hamilton, G. (1960). *Teoría y práctica del Trabajo Social de Casos*. México: Prensa Médica Mexicana.
- Ituarte, A. (1992). *Procedimiento y proceso en Trabajo Social Clínico*. Madrid: S. XXI.
- López, S. y Escudero, V. (2003). *Familia evaluación e intervención*. Madrid: Editorial CCS.
- Madanes, Cloé. (1997). *Violencia Masculina*. Barcelona: Granica.

Guia docent

Martín, M. Miranda, F. y Vegas A. (1996). *Manual de indicadores para el diagnóstico social*. Bilbao: Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social y Asistentes Sociales de la Comunidad Autónoma Vasca.

McGoldrick, M y Gerson, R. (1987). *Genogramas en la evaluación familiar*. Barcelona: Editorial Gedisa.

Midori, S. y Brown, J. (1998). *La práctica de la terapia de familia. Elementos clave en diferentes modelos*. Bilbao: Desclee De Brouwer.

Pérez de Ayala, E. (1999). *Trabajando con familias. Teoría y práctica*. Zaragoza: Editorial Libros Certeza y Consejo General.

Quintero Velásquez, A.M. (1997). *Trabajo Social y procesos familiares*. Buenos Aires: Editorial Lumen Humanitas.

Richmond, M.E. (1995). *El caso social individual y el diagnóstico social. Textos seleccionados*. Madrid: Talasa.

Rossell, T. (1989). *La entrevista en el Trabajo Social*. Barcelona: Euge.

Sánchez, A. (2000). *Intervención microsocia: Trabajo Social con individuos y familias*. Murcia: Edición Diego Marín.

Satir, V. (1986). *Psicoterapia familiar conjunta*. México: Prensa Médica Mexicana.

Trigueros, I y Mondragón, J. (2002). *Manual de ayuda a domicilio. Formación teórico práctica*. Madrid: Editorial Siglo XXI.

